

Renata Malesa

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
„BIBLIOTEKA, KSIĄŻKA, INFORMACJA I INTERNET 2010”
(LUBLIN, 18–19 LISTOPADA 2010 R.)

W dniach 18–19 listopada 2010 roku w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Biblioteka, Książka, Informacja i Internet 2010”, której głównym organizatorem był Zakład Bibliotekarstwa, Książki Współczesnej i Innych Środków Przekazu.

W obradach wzięło udział ponad 50 przedstawicieli ośrodków naukowych i bibliotek z całej Polski oraz goście z Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska” z Ukrainy. Oprócz wystąpień pracowników rodzimego Instytutu swoje referaty zaprezentowali pracownicy instytutów bibliotekoznawstwa z Uniwersytetu Śląskiego, Warszawskiego, Łódzkiego i Wrocławskiego oraz pracownicy Katedry Edytorstwa i Nauk Pomocniczych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Środowisko bibliotekarzy obok pracowników Biblioteki Głównej UMCS reprezentowali przedstawiciele między innymi Biblioteki Narodowej, Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego, Centrum NUKAT Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie oraz Biblioteki Politechniki Warszawskiej.

Ogółem w ciągu dwóch dni obrad wygłoszono 24 referaty o bardzo zróżnicowanej tematyce, których cennym uzupełnieniem była prezentacja działalności dwóch portali naukowych (Web of Science firmy Thomson Reuters i Portalu Innowacyjnego Transferu Wiedzy w Nauce), Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz najnowszej oferty programów dla bibliotek firm Aleph Polska i Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego. Obrady zostały podzielone na trzy sesje.

Jako pierwszy głos zabrał główny organizator konferencji dr hab. Zbigniew Osiński, kierownik Zakładu Bibliotekarstwa, Książki Współczesnej i Innych Środków Przekazu. Po przywitaniu zgromadzonych gości zaprezentował on publikację zawierającą materiały konferencyjne oraz poprosił o oficjalne otwarcie obrad dziekana Wydziału Humanistycznego UMCS, prof. dr. hab. Henryka Gmiterka. Ten zwrócił uwagę na aktualność i różnorodność problematyki, która będzie prezentowana oraz życzył udanych obrad. Po nim gości powitała również dyrektor Instytutu

Bibliotekoznawstwa i Informatyki UMCS, dr hab. prof. UMCS Maria Juda, która wyraziła radość z powodu tak licznych odpowiedzi na zaproszenie na konferencję z różnych ośrodków naukowych i bibliotek, z kraju i zagranicą.

Profesor Maria Juda przewodniczyła pierwszej sesji obrad, którą zainaugurowało wystąpienie dr. Arkadiusza Pulikowskiego z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego. Tematem jego referatu były kierunki rozwoju wyszukiwarek internetowych oraz katalogów stron WWW.

Wokół najnowszej tematyki źródeł internetowych oscyloowało również kolejne wystąpienie. Dr hab. Zbigniew Osiński (UMCS Lublin) zaprezentował szczegółowy przegląd tychże źródeł dla historyka najnowszych dziejów Polski. Omówił zarówno katalogi biblioteczne dostępne *online*, wyszukiwarki internetowe, bibliografie, katalogi i inwentarze zbiorów archiwalnych, jak i bazy źródeł historycznych, bazy publikacji naukowych i źródeł do badań oraz dostępne w Internecie informacje o kierunkach badań i dorobku historyków. Według Autora, głównymi przyczynami słabej obecności naukowców humanistów w internecie obok konserwatywnego kultu druku, nieufności do niesprawdzonych nowinek oraz problemów prawa autorskiego, jest także brak znajomości możliwości, które daje sieć. Dostępu do zasobów normalizacyjnych w Internecie dotyczył referat mgr Anny Matysek (UŚ Katowice), która dokonała charakterystyki wybranych wyszukiwarek norm. Najwięcej miejsca poświęciła wyszukiwarkom Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (www.pkn.pl) i Europejskiego Komitetu Normalizacyjnego (www.cen.eu), informacjom dostępnym na stronie Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej (www.iso.org) oraz portalowi enormy.pl.

Mgr Honorata Zarębska (UŚ Katowice) omówiła możliwości dostępu do informacji o orzecznictwie sądowym w Polsce. Autorka zaprezentowała rodzaje orzeczeń sądowych i źródła informacji o nich, z podziałem na tradycyjne i elektroniczne. Informacje ilościowe dotyczące tych ostatnich zostały przedstawione w formie tabelarycznej.

Charakterystyki polskich serwisów internetowych dla bibliotekarzy dokonała dr Renata Malesa (UMCS Lublin). Zwróciła uwagę na problemy definicyjne serwisu internetowego, funkcje, jakie powinien spełniać dobry serwis oraz kryteria ich oceny. Jako jedno z kryteriów, świadczące o popularności serwisów Autorka przyjęła linki odsyłające do nich, które znajdują się na wybranych stronach bibliotek różnych typów. Niewątpliwie najbardziej znanym serwisem dla bibliotekarzy jest EBIB – Elektroniczna Biblioteka. Obok niego dosyć często występowały linki do serwisów: Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP, Serwis informacyjny dla nauczycieli bibliotekarzy OEiZK oraz Biblioteka w Szkole. Autorka scharakteryzowała zawartość trzech serwisów bibliotekarskich: Serwisu informacyjnego dla nauczycieli bibliotekarzy OEiZK, serwisu ZEBID oraz Bibliotecznego Serwisu Sieciowego. Podsumowując, zwróciła uwagę, że internetowe serwisy bibliotekarskie na stałe zadomowiły się w świadomości polskich bibliotekarzy, a także na ich dużą różnorodność, funkcjonalność i przydatność informacyjną. Co prawda, brak zgodności, co jest lub nie jest

serwisem bibliotecarskim, niemniej jednak ich zawartość ułatwia codzienną pracę bibliotekarzy oraz sprzyjają one integracji środowiska zawodowego.

Kolejne wystąpienie dotyczyło odpowiedzialności za naruszenia praw autorskich w Internecie w kontekście serwisów Web 2.0. Przedstawiła go mgr Lidia Jarska (UMCS Lublin). Autorka wskazała, kogo można uznać za podmiot odpowiedzialny za bezprawne pojawienie się w sieci i eksploatawanie utworów chronionych prawem autorskim oraz w jakim zakresie podmioty te ponoszą za to odpowiedzialność. Według niej, mogą to być: dysponent i operator sieci telekomunikacyjnej, dostawca dostępu do Internetu (*access provider*), producent i dostawca materiałów wprowadzanych do sieci (*content provider*), dostawca usług w sieciach (*service provider*) oraz użytkownik końcowy sieci. Podsumowując swoje wystąpienie, stwierdziła, że kontrola nad rozpowszechnianiem dzieł autorskich opublikowanych w formie cyfrowej jest sprawą kluczową dla właścicieli praw autorskich, ale nie leży w interesie użytkowników Internetu, przez których prawa te są notorycznie naruszane, nie zawsze w sposób świadomy.

Jako ostatni referent pierwszej sesji głos zabrał dr Michał Zając (UW Warszawa), który wygłosił referat na temat *Książka dziecięca – w stronę konwergencji mediów*. Po krótkim omówieniu zagadnienia konwergencji, przedstawił cechy, jakie powinna posiadać współczesna książka dla netgeneracji. Jego zdaniem, zaliczyć do nich można: intermedialność, nielinearność, interaktywność i wysoką atrakcyjność wizualną. Następnie przedstawił przykłady książek wykazujących te cechy.

Sesji popołudniowej przewodniczyła dr Anita Has-Tokarz, z-ca dyrektora Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS, a rozpoczęła ją dr Małgorzata Góralska (Uniwersytet Wrocławski) referatem zatytułowanym *Perspektywy e-booków w kontekście rozwoju komputerów jako urządzeń uniwersalnych i specjalistycznych*. Autorka przedstawiła historię komputerów, pierwsze edytory tekstów, rozwój czytelników dedykowanych, mobilnych czytników e-tekstów oraz e-booków.

Mgr Grzegorz Gmiterek (UMCS Lublin) przybliżył zagadnienie katalogów OPAC „następnej generacji”. Według niego, na miano takowych zasługują te katalogi biblioteczne, w których wyszukiwanie informacji o dokumentach będzie przypominać możliwości poszukiwań w znanych serwisach internetowych, aplikacjach czy usługach sieciowych. Wśród cech, jakimi powinien się charakteryzować nowy OPAC, wymienił między innymi partycypację użytkowników w tworzeniu metadanych (oceny, recenzje), uzupełnianie metadanych o możliwie jak najszersze informacje, wyszukiwanie fasetowe, możliwość przeszukiwania wszystkich dostępnych kolekcji i katalogów innych bibliotek, odpowiedzi kontekstowe wspomagające wyszukiwanie czy wdrożenie wyszukiwania zintegrowanego. Następnie Autor omówił przykłady takich katalogów.

Tematem wystąpienia mgr Barbary Woźniak (Biblioteka Główna UMCS, Lublin) było *Repozytorium instytucjonalne uczelni wyższych jako forma promocji nauki*. Autorka omówiła rodzaje repozytoriów funkcjonujące obecnie, ich rozwój na świecie i w Polsce oraz funkcję promocyjną, jaką pełnią wobec środowiska naukowego.

Zwróciła uwagę na fakt, iż większość repozytoriów polskich występujących w światowych serwisach to akademickie biblioteki cyfrowe, których mimo pewnych cech wspólnych nie należy utożsamiać z repozytoriami czy cyfrowymi archiwami.

Kolejny referat poświęcony był *Bazie starych druków Biblioteki Misjonarzy na Stradomiu*, a zaprezentowała go dr Klaudia Socha (UJ Kraków). Autorka omówiła kolejne etapy budowy bazy, jej strukturę oraz trudności związane z jej tworzeniem.

Docent Switlana Lisina (NU „Politechnika Lwowska”, Lwów) przedstawiła analizę teoretyczno-metodologicznych zasad kształtowania i funkcjonowania dokumentacyjnych mikrostrumieni publikacji informacyjnych z określonych dziedzin lub określonego typu dokumentów. Autorka ukazała rozwój zjawiska oraz prawidłowość jego funkcjonowania na Ukrainie w latach 1992–2010.

Problematyki kształcenia brokerów informacji na poziomie akademickim dotyczył referat przygotowany przez dr. Grzegorza Czapnika, dr Agatę Walczak-Niewiadomską oraz mgr. Zbigniewa Gruszkę (UŁ, Łódź). Zawód brookera informacji, od kilkudziesięciu lat popularny na świecie, w Polsce zaczyna być zauważalny dopiero od kilku lat. Autorzy przedstawili doświadczenia swojej macierzystej placówki – Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – w zakresie opracowania zasad akademickiego kształcenia infobrokerów w Polsce. Zauważyli, że dotychczas brak listy wymagań, jakie należy spełniać, by pracować jako broker informacji.

Ostatnim referatem wygłoszonym podczas pierwszego dnia obrad był przygotowany przez mgr Justynę Jerzyk-Wojtecką (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego) tekst *Zasoby biblioteczne w Internecie, czyli jak podać czytelnikowi książkę online*. Autorka, korzystając z doświadczeń rodzimej placówki omówiła nowe wyzwania stojące przed pracownikami informacji naukowej, problemy bibliotek związane z gromadzeniem, udostępnianiem i przechowywaniem zasobów cyfrowych, rodzaje tych zasobów, ich zalety, wady oraz konieczność edukacji bibliotekarzy i czytelników w związku z rosnącą liczbą źródeł elektronicznych.

Na zakończenie pierwszego dnia konferencji odbyła się uroczysta kolacja, po której uczestnicy mieli możliwość wysłuchania koncertu lubelskiego barda, Dominika Rogalskiego.

W drugim dniu obrad zaprezentowano 10 referatów. Dotyczyły one głównie praktycznych aspektów różnych obszarów pracy bibliotecznej. Obradom przewodniczył dr hab. Zbigniew Osiniński, a rozpoczęło je wystąpienie Natalii Hnatkevych (NU „Politechnika Lwowska, Lwów), która przedstawiła pracę *Electronic guide of secretary: as a kind of scientific, information and teaching materials*. Autorka omówiła budowę i funkcjonalność elektronicznego przewodnika dla sekretarek, jako przykładu nowego typu wydawnictwa informacyjnego.

Cztery kolejne referaty poświęcone były różnym aspektom pracy biblioteki naukowej. Przygotowane zostały na podstawie doświadczeń konkretnych placówek. Pierwszy z nich wygłosiły dr inż. Katarzyna Zygmunt i mgr inż. Stefania Stuligrosz-Urbańska z Biblioteki Głównej i Centrum Informacji Naukowej Uniwersytetu

Przyrodniczego w Poznaniu, a dotyczył on działalności informacyjnej biblioteki. Autorki omówiły system informacyjno-bibliograficzny uczelni, między innymi dziedzinową bazę Agro, która od 1993 roku jest tworzona przez pracowników biblioteki.

Mgr Mariola Augustyniak (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego) omówiła *Wykorzystanie możliwości wyszukiwawczych w katalogu online na przykładzie doświadczeń Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego*. Autorka kompleksowo przedstawiła rodzaje indeksów, poprzez które użytkownik może wyszukiwać informacje oraz skuteczność wyszukiwania w katalogu.

Natomiast mgr Agnieszka Celej (Biblioteka Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej) wykazała różnice i podobieństwa pomiędzy stanowiskami informatora dziedzinowego i bibliotekarza dziedzinowego oraz zakres obowiązków na tych stanowiskach na przykładzie własnej placówki.

O działalności informacyjnej oraz dostosowywaniu jej do potrzeb społeczeństwa informacyjnego, na przykładzie doświadczeń Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, mówiła mgr Urszula Kowalewska (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego). Najwięcej uwagi poświęciła omówieniu źródeł elektronicznych, stosowanych form promocji, uruchomionej w 2008 roku bibliotece cyfrowej oraz szkoleniom użytkowników.

Następnie swoimi doświadczeniami podzielili się pracownicy Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Najpierw mgr Małgorzata Waga i mgr inż. Andrzej Koziara przedstawili referat na temat *Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka – nowoczesny model udostępniania zbiorów*. Autorzy zaprezentowali projekt nowoczesnej biblioteki naukowej – CINI BA – wspólną inicjatywę Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego i Biblioteki Akademii Ekonomicznej. Omówili poszczególne etapy realizacji projektu oraz projekty wspierające go, np. RID – „Dostosowywanie zasobu Śląskiej Biblioteki Cyfrowej do rozszerzonego dostępu internetowego”. Mgr inż. Andrzej Koziara wspólnie z mgr Anną Śpiechowicz jest również autorem kolejnego referatu *Zaawansowane modele informatyczne na przykładzie wdrożenia i wykorzystania kartoteki haseł wzorcowych w bibliotekach użytkujących Zintegrowany System Biblioteczny PROLIB*. Autorzy zaprezentowali podobieństwa i różnice w budowie baz wykorzystujących słowniki wzorcowe, baz wykorzystujących kartoteki wzorcowe oraz baz wykorzystujących technologie mieszane. Zwrócili uwagę na zalety i wady słownika i kartoteki haseł wzorcowych oraz na doświadczenia związane ze współpracą pomiędzy Biblioteką Uniwersytetu Śląskiego a Centrum Formatów i Kartotek Haseł Wzorcowych.

O symbiozie w świecie książki na przykładzie katalogu centralnego NUKAT mówiła mgr Agnieszka Kasprzyk (Centrum NUKAT BU Warszawa). Zwróciła uwagę na brak praktycznej współpracy pomiędzy tradycyjnymi polskimi bibliotekami, księgarniami i wydawcami oraz na istnienie takowej w sieci, gdzie coraz częściej zdarza się, że wydawcy i księgarze dzielą się z bibliotekami wytwarzanymi przez siebie danymi (np. zdjęcia okładek książek udostępniane w katalogach bibliotecznych). Następnie omówiła możliwości współpracy pomiędzy katalogiem centralnym NUKAT a Polskim Katalogiem Składowym Książki, który być może zaistnieje

wkrótce w ramach projektu ARROW+. Podsumowując podkreśliła jednak, że do pełnej symbiozy w świecie książki jest jeszcze bardzo daleko, chociaż pojawiają się już pewne inicjatywy o niej świadczące.

Mgr Aleksandra Surdyk z Biblioteki Głównej AWF w Poznaniu przedstawiła komunikat dotyczący działalności placówki jako centrum informacji. Zwróciła uwagę na warunki lokalowe biblioteki, zbiory oraz bazy elektroniczne.

Ostatnią referentką była mgr Anna Wasilewska (BN Warszawa), która omówiła etapy tworzenia oraz funkcjonalność repozytorium egzemplarza obowiązkowego publikacji elektronicznej. Zasób repozytorium tworzą publikacje elektroniczne (*born digital*) dostępne zarówno w trybie *offline*, jak i *online*. Podstawowe założenia polityki repozytorium to rozwój kolekcji, dostęp do zasobów, ich przechowywanie oraz określenie odbiorców zasobów cyfrowych. Repozytorium tworzone jest na podstawie oprogramowania DSpace.

Podsumowując dwudniowe obrady, dr hab. Zbigniew Osiński zwrócił uwagę na bogactwo poruszanej problematyki. Według niego, szczególną wartością konferencji, oprócz zapoznania się z wynikami najnowszych badań w zakresie szeroko rozumianej informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, była możliwość wymiany doświadczeń pomiędzy praktykami i teoretykami działalności bibliotecznej.

Jakość dyskusji niewątpliwie wzbogacił fakt, iż książka zawierająca materiały konferencyjne została wydana jeszcze przed sesją, co pozwoliło na przekazanie jej uczestnikom, aby mogli zapoznać się z pełnymi tekstami referatów, których zaprezentowanie w całości podczas konferencji często było niemożliwe ze względu na ograniczenia czasowe. Warto podkreślić, że materiały konferencyjne zawierają cztery dodatkowe referaty, które zostały przyjęte przez Komitet Naukowy, lecz nie zostały wygłoszone podczas obrad z uwagi na nieobecność referentów. Są to referaty: dr Magdaleny Przybysz-Stawskiej (Uniwersytet Łódzki) „*Wprost*” z *Internetu. Budowanie nowego wizerunku prasy*, mgr. Sebastiana Kotuły (UMCS Lublin) *Programy telewizyjne o książkach w Internecie*, doc. Marii Komovej i prof. Romana Zinkvycha (NU „Politechnika Lwowska”, Lwów) *Trends in the documentation and information education* oraz mgr Bożeny Boryczki (OEIiZK Warszawa) *W stronę użytkownika – Web 2.0 w serwisie Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP*. Organizatorzy mają nadzieję, że konferencje takie będą miały charakter cykliczny.